

rio non numeratē dotis, vel pecuniā: (z) item exceptiones rei iudicatæ, jurjurandi, & transactionis, quia in vim dilatoriarum opponuntur ad processum, & etiam in vim peremptoriarum, & ita iudicantur à forma, & modo opponendi illas: (a) similiter exceptio, tu non es procurator, (b) vel exceptio, tu es filiusfamilias, vel es servus, vel es minor, vel pupillus: nam licet istæ exceptiones sint dilatoriae, tamen quia processus redditur nullus ex actis gestis ab eis, quodcumque opponi possunt, etiam post litem contestatam: ac idcō Anomala dicuntur: (c) Prajudiciales etiam dicuntur, ut resolvit Didac. Perez. (d)

84. Et de isto libello exceptionum dilatoriarum, vel emergentium datur copia actori, & summaric de eis cognoscitur, & in eis ante definitivam expressa, vel tacita pronuntiatio, procedendo ad ulteriora processum, requiritur. (e) 85. Ceterum si reo nulla exceptio dilatoria, seu emergens competat, statim post oblationem, & intimationem libelli actoris eidem reo factam, intra novem dies tenetur litem contestari de jure hujus Regni: (f) at verò apud Lusitanos reus tenetur litem contestari intra terminum à Judice assignandum, (g) ideoque opportune erit dicendum de 6. tempore, &c.

EX SEXTO TEMPORE

SUMMARI A

1 LITIS contestatio nihil aliud est, quam principalis causæ narratio, & ad eam apud Judicem competentem sequuta responsio.

2 Litis contestatione omiſsa, processus erit nullus.

3 Litis contestatio est lapis angularis, & iudicii fundamentum.

4 A partibus remitti non potest litem contestatio.

5 Potest reus à Judice compelli litem contestari.

6 Reus litem non contestans, pro confesso habetur.

7 Litis contestatio in causis summariis necessaria non est, nisi Jure Regio.

8 In quibusdam casibus litem contestatio non

requiritur, remissio traditur.

9 Litis contestatio pracludit viam dilatorias exceptiones opponendi.

10 Personalis actio post litem contestationem usque ad quadraginta annos perpetuatur.

11 Invalida litem contestatio actionem non perpetuat.

12 De dolo actio per litem contestationem non perpetuatur.

13 Quamlibet prescriptionem litem contestatio, etiam coram arbitro facta, interrumpit.

14 Per litem contestationem adversarius in mala fide constituitur.

15 Per litem contestationem in mora quis constituitur.

16 Procurator, lite contestata, dominus litis efficitur, nec revocari potest, nisi in certis casibus.

17 Potest procurator post litem contestatam, utpotè dominus litis, alium procuratorem substituere.

18 Post litem contestationem Delegatus ab aliis, quam à Principe, potest aliis causam committere.

19 Lite non contestata, non potest procedi ad testimonium receptionem, vel ad juramentum calumnia, aut ad sententiam definitivam, & num. 20.

21 Post litem contestatam reus Judici subicitur, & actori obligatur.

22 Post litem contestationem causa usuraria efficitur.

23 Litis contestatio fieri debet post libellum porrectum, & post viginti dierum dilationem ad deliberandum concessam.

24 Jure Regio intra novem dies litem contestanda est, alias reus pro confesso habetur.

25 Contumax nemo dicitur ante contumacia incusationem.

26 Terminus novem dierum ad contestandum assignatus, non potest per Judicem infringi, secundum communem Doctorum; tamen Auctor tenet contrarium.

27 Quotiescumque ipso jure aliqua lege poena imponitur, sententia prius declaratoria requiritur.

28 Reo ante Judicis declarationem mortuo, poena non transit ad heredem.

29 Reus intra novem dies litem non con-

test-

(z) Secundum Speul. tit. de Except. in princ. n. 7. verfic. Anomala vob. Afm. in Praxi, §. 13. cap. 7. n. 2.
 (a) Secundum Lanc. Corradum in sua Pract. lib. 1. cap. 9. de Prator. §. 2. de Offic. Prator. in causis civilibus. tit. de Incidentibus. & emergentibus. num. 2. Berouium, cap. Super litteris, n. 76. de Rescript.
 (b) Quam probat leg. Licet, & ibi Alex. Cod. de Procur. Et Duyn. in regul. 264.
 (c) Secundum Afm. in Praxi, §. 13. cap. 2. limit. 8.
 (d) In leg. 1. tit. 8. lib. 3. Ordin. col. mihi 1007.
 (e) Secundum gloss. in cap. 1. de Ordin. cogn. & ibi Patnorm. n. 22. & communiter omnes ex Imol. ibi n. 6. Cin. & Paul. Castr. n. 9. in leg. 1. Cod. de Ordin. jud.
 (f) Juxta text. in leg. 1. tit. 4. lib. 4. Recop.
 (g) Juxta Ordinam. Lusitan. lib. 3. tit. 39. in princ.

testans, potest nihilominus intra dies viginti peremptorias exceptiones objicere.

30 Reus intra novem dies litem non contestans, videtur confirmare petitionem adversarii.

31 Novem dies ad contestandum à lege concessi, sunt continui, & non utiles.

32 Contestatio, non solum die feriata, sed etiam, actore absente, fieri potest.

33 Si reus per viam reconventionis aliquid ab actore petierit, etiam actor intra novem dies petitionem non fuerit contestatus, non habebitur pro confesso.

34 Si dominus non fuerit citatus, vel procurator specialiter ad eam causam non fuerit constitutus, procuratoris contumacia in non respondendo domino nocere non potest.

35 Si reus compareat, & postea sine Judicis licentia recedat, litem pro contestata habetur.

36 Lex 1. tit. 4. lib. 4. Recop. non habet locum in causis criminalibus, etiam civiliter inventatis.

37 Reus libello inepto non respondens, pro confesso, vel contumace: Jure communi non habebatur.

38 Etiam si petitio inepta sit, dum talis inveniatur, ex qua intentio actoris cognosci possit, reus intra novem dies non respondens habetur pro confesso Regio Jure.

39 Reus intra novem dies litem non contestans, si postea onus probandi, quod actori incumbat, in se suscipiat, etiam termino elapso, excusatur, & appellare potest à sententia Judicis declaratoria.

40 Contumax non auditur appellans.

41 Fictus contumax appellare potest.

42 Adversus lapsum termini minor restituitur.

43 Minor adversus veram confessionem restitui potest.

44 Lex 1. tit. 4. lib. 4. Recop. non servatur apud Regios Supremosque Judices.

45 Inferiores Judices non possunt recedere ab observantia legis, etiam durissima.

46 In causis gabellarum litem contestanda est, infra trium dierum spatium, alias reus pro confesso habendus est.

47 Contestatio antiquitatis pro diversa, & plura verba fiebat.

48 Regio Jure contestatio fit per verbum Nego, aut per verbum Confiteor.

49 Contestatio litem fieri debet intra novem dies, Judice, actore, & tabellione presentibus.

50 Si actor inveniri, aut Judex non possit, litem contestatio, absente actore, fieri poterit in eo loco, in quo Judex inveniri possit.

51 Libellus litem contestationis Hispano sermone compositus.

52 Per haec verba: Nego in totum petitionem, & in ipsa continetur, litem contestatio inducitur.

53 Verba Cum animo petitionem contestandi non sunt necessaria.

54 Litis contestatio super inepto libello facta, est ipso jure nulla.

55 Reus habet viginti dies ad opponendas exceptiones peremptorias post litem contestationem.

56 Quando bene fundatum est jus litigantis, in ipsa litem contestatione potest peremptorias opponere.

57 Juri suo potest quilibet renuntiare.

SEXTUM TEMPUS

LITIS CONTESTATIONIS.

1 LITIS contestatio est principalis negotii apud Judicem competentem facta narratio, & ad eam sequuta responsio. (a) 2. Quae litem contestatio est actus substantialis iudicii, & processus, adeo, quod si omittatur, processus erit nullus. (b) 3. Unde Baldus (c) inquit, quod contestatio litem est lapis angularis, & fundamentum iudicii, (d) 4. in tantum quod à partibus contestatio litem remitti non potest, (e) & Didac. Perez (f) concludit, 5.

reum

contest. in fin. & gloss. in cap. Quoniam, de Probat. verb. Responsiones.

Et de Jure Regio haec opinio probatur in leg. 7. tit. 3. Part. 3. & in leg. 2. tit. 16. Part. 3. & in leg. 8. & 9. tit. 22. Part. 3. Et resolvit Avend. in 1. respon. n. 4.

(a) In cap. 1. Extra de litem contestat.
 (b) Not. Jaff. in leg. Si is qui, n. 7. ff. de Jurejur. Sebaff. Vant. de Nullit. Process. pag. 298. n. 28.

(c) Secundum gloss. in cap. De causis, de Offic. Deleg. quam ibi restantur communiter receptam Dec. & Soc. in cap. 1. de Lit. contest. Greg. Lup. in leg. fin. tit. 10. Part. 3. verb. Lo que no se podria.
 (f) In leg. 1. tit. 3. lib. 3. Ordin. col. mihi 863. ubi in quaest. 4.

(a) Ita colligitur ex cap. unic. junct. gloss. Extra de Lit. contest. ex cap. Dudum II. de Elest. ex leg. Rem non novam, §. Patroni, Cod. de Jud. conven. leg. 19. tit. 4. leg. 2. & tit. 10. Part. 3. leg. 1. tit. 4. lib. 4. Recop. & Ordin. Lusitan. lib. 3. tit. 19. in princ. Tradit Tirag. de Retract. lib. 1. §. 15. gloss. 2. n. 1. Damhaud. in Praxi, cap. 120. n. 1. & cap. 140. n. 1. & Marant. de Ordin. Jud. 6. part. memb. 10. num. 3. & Joan. Parlador. in Rerum Quotid. cap. 14. n. 3. quo in loco, n. 1. & 2. tradit, cur litem contestatio ita dicatur, rejecta etymologia Pompeii, & Yraqueli.
 (b) Secundum gloss. dict. cap. Dudum, verb. Tertium duximus, & gloss. in leg. Prolatam, Cod. de Sent. & interl. omn. jud. Et ibi Bart. & omnes gloss. cap. unic. de Lit.

reum posse praevisse à Judice compelli, litem contestari, per text. in leg. 10 tit. 3. Part. 3. & ante eum idem resolvit Maranta. (g)

Ceterum si reus noluerit litem contestari, processum gestus absque liris contestatione validus erit. (h) Et Avendanius (i) inquit, 6. *hodie* processum sine contestatione valere, cum reus non contestando per confessio habeatur, & condemnari possit, ut probatur in leg. 1. tit. 4. lib. 4. Recopil. Sed hoc est falsum: nam ibi non deficit liris contestatio, cum illa facta confessio pro contestatione habeatur, ut infra dicemus in sexto intellectu dict. leg. 1. 7. In causis vero summaris de *Jure Communi* liris contestatio non requiritur, (j) nam in eis loco liris contestata habetur ille primus actus, qui in Judiciis Ordinariis solet sequi post litem contestatam; ut pura dilatio ad probandum; (k) tamen de *Jure Regio* etiam in causis summaris liris contestatio necessaria est, ut probat text. in leg. 10. tit. 17. lib. 4. Recopil. ibi: *Desque los Pleytos son contestados*: nam ibi dicitur, quod attenda veritate procedatur, etiam si omnia fuerit aliqua solemnitas ordinis judiciarii: ergo supponit, quod in causis summaris liris contestatio interveniat: probatur etiam in leg. 5. tit. 7. lib. 9. Recopil. Ubi dicitur, 8. quod in causis gabelarum, in quibus summarie proceditur, liris contestatio fiat: & octuaginta & duos casus, in quibus liris contestatio non requiritur, congerit Socinus. (l)

9. Liris tamen contestatio operatur effectus sequentes. *Primo* enim, pracludit viam opponendi exceptiones dilatorias, nec post eam opponi potest declinatoria fori. (m)

10. *Secundo*, post litem contestatam omnis personalis actio perpetuatur usque ad quadra-

ginta annos: (n) 11. quae tamen opinio vera est in contestatione valida; nam contestatio invalida non perpetuat actionem. (o) 12. Pari modo actio de *dolo* non perpetuatur per liris contestationem. (p)

13. *Tertio*, liris contestatio interruptit quamlibet praescriptionem, (q) etiam si facta fuerit coram arbitro. (r)

14. *Quarto*, per contestationem adversarius constituitur in mala fide, quantum ad fructus. (s)

15. *Quinto*, contestatio liris constituit partem adversam in mora, (t) praesertim in iis, quae debentur officio Judicis. (u)

16. *Sexto*, per liris contestationem procurator constituitur, efficitur dominus liris, nec revocari potest, nisi in certis casibus. (x)

17. *Septimo*, procurator post litem contestatam potest alios substituere, tanquam dominus liris. (y)

18. *Octavo*, post litem contestatam Delegatus ab alio, quam à Principe, potest aliis causam committere: (z) quae opinio *Jure Regio* approbata est per text. in leg. 19. tit. 4. Part. 4. de *Jure* tamen *Communi* contraria opinio verior est, quam firmat Glossa. (a)

19. *Nono*, facta liris contestatione, juratur de calumnia, & testes recipiuntur: quod tamen antea fieri nequit. (b)

20. *Decimo*, ad distinctivam sententiam proceditur post litem contestatam, ad quam fine liris contestatione procedi non potest. (c)

21. *Undecimo*, per liris contestationem clauditur via multis malitiis, & reus Judici subijcitur, & obligatur actori. (d)

22. *Duodecimo*, post litem contestatam cau-

(g) Ubi supr. num. 8. & Afm. in Praxi, §. 17. cap. 5. tamenti Bolog. in Repet. leg. si finita, §. Julianus, n. 78. ff. de *Damn. infecti*, duas opiniones communes contrarias adducit.

(h) Secundum Bart. in leg. *Non videtur defendere*, ff. de *Reg. jur.*

(i) In dict. respon. 1. n. 21.

(j) Ut probat text. in Clem. *Sept. de Verb. sign.* & ibi firmant Card. & Bonif.

(k) Ita resolvunt Didac. Perez ubi supr. col. 861. Et Afm. in Praxi in princ. cap. 8. n. 11.

(l) In cap. *Quoniam frequenter*, à n. 9. *Ut litem non contest.*

(m) Ut in leg. *Pomponius*, §. *Ratiobitionis*, ff. de *Procur.*

(n) Ut in leg. *Sept. Cod. de Praescript.* 30. vel 40. ann. & in leg. 1. Cod. de *Ann. excep. Tradit late Alex. in leg. Si quis cum, §. Qui injuriam*, ff. *Si quis cant. Rebut.* in Confl. Regal. Galliz. 2. tom. Tract. de *Rescissione contractus*, gloss. 19. num. 24.

(o) Secundum Paul. Castr. in leg. *Si quis, §. Quod si quis*, num. 2. ff. de *Injuri. rupt.* Et late Tiraq. de *Utroque Retra. lib. 3. §. 1. gloss. 9. n. 83.* Et Didac. Perez in leg. 1. tit. 3. lib. 3. Ordinan.

(p) Ut probat leg. ult. Cod. de *Dolo*.

(q) Ut probat text. in leg. *Sicut*, & *Cod. de Praescript.* 30. vel 40. ann. & leg. *Mare*, Cod. de *Rei vend.*

(r) Ut probat text. in leg. pen. *Cod. de Recept. arbit.*

(s) Ut probat text. in leg. *tertium*, & in leg. *Mare*, Cod. de *Rei vend.*

(t) Secundum Alex. in consil. 48. lib. 4. col. fin.

(u) Ut in leg. *Com. passuissim*, ff. de *Damn. infecti*.

(x) Ut in leg. *Post litem*, cum leg. seq. ff. de *Procur.*

(y) Ut in leg. *Neque*, Cod. de *Procur.*

(z) Juxta glossi in leg. *Et quia*, verb. *Nec ipsa lex in fin.* ff. de *Jurisf. omn. jud.* & glossi in leg. fin. verb. *Nec habent*, Cod. *Ubi, & apud quem*. Specul. in tit. de *Litis contestat.* verbis, *Effectus*.

(a) In cap. *Cum Bertholdus*, verb. *Committentibus*, de *Re jud.* & glossi cap. 1. de *Procur.* in 6. glossi in leg. *A Judice*, Cod. de *Judic.* Tradunt Bart. n. 11. Jass. & Zal. n. 36. in leg. *Mare*, ff. de *Jurisf. omn. jud.*

(b) Ut in toto tit. *Ut lit. non contest.*

(c) Ut in Auth. de *Exhib. reis*, §. *Si vero*, Collat. 5.

(d) Secundum Specul. tit. de *Litis contestatione*, verbis, *Effectus in fin.*

causa fit usuraria, quae prius non erat. (e) Alios plures effectus congerit Speculator, (f) & septuaginta & quinque effectus liris contestationis congerit Rebusius in Tract. de Effectibus liris contestationis.

23. Haec liris contestatio de *Jure Communi* fieri debet post exhibitum, & porrectum libellum ab actore, & post dilationem viginti dierum contestam ad deliberandum: (g) 24. at verò de *Jure Regio* liris contestari debet intra novem dies continuos connumerandos à die, quo libellus porrectus ab actore fuit intimatus reo, vel ejus Procuratori; alioquin reus si non fuerit contestatus litem in dicto termino, habetur ipso jure pro confessio, ob ejus contumaciam, absque eo quod Judex super illo articulo sententiam condemnatoriam proferat: ita expressè disponit lex 1. tit. 4. lib. 4. Recopil. Cujus tamen leg. 1. dispositionem intelligi procedere: *Primo*, quando reus fuit citatus personaliter, & recipit copiam libelli; secus verò quando non comparuerit, nec recepit copiam libelli, nam tunc vigore citationis adversus citatum proceditur ad missionem ex 1. & 2. decreto, vel alius remediis, ut resoluti infra 2. part. hujus 1. Tomi. Et ita dict. legem 1. intelligit Didac. Perez in l. 1. tit. 3. lib. 3. Ordin. *Secundo*, intelligi dispositionem dict. leg. 1. procedere, etiam si accusatio contumaciae ab actore non fiat: adhuc enim reus pro confessio haberetur, ut probat dict. lex 1. in illis verbis: *Si assi non respondere, seu habido por confesso por su rebeldia.* (h) Nihilominus tamen oppositam sententiam praxis recepit, imò inculcationem contumaciae praecedere debere ab actore, ad hoc ut reus pro confessio habeatur, (i) qui stylus tanquam lex observandus erit secundum Matth. de

Affiliis, (j) & satis probat ipsa lex 1. ibi: *Por su rebeldia*: 25. quia contumax non dicitur ante inculcationem contumaciae, (k) & hoc modo procedit Ordinatio Lusitanorum lib. 3. tit. 39. in princ. ibi: *A sua reveria o julgador confesse por ele. Tertio*, decisionem dict. leg. 1. intelligi procedere, dummodo terminus novem dierum non restringatur à Judice: 26. nam Judex, etiam ex aliqua causa, non potest illum perstringere, cum sit à lege concessus; (l) opposita tamen sententia verior est, ut constat ex his, quae supra resolvimus in 5. Tempore, n. 18. *Quarto*, intelligi dict. decisionem text. in dict. leg. 1. quod licet per lapsum novem dierum ipso jure, sine aliquo processu, & sententia reus habeatur pro confessio, ut probat dict. lex 1. tamen requiritur sententia interlocutoria hoc declarans: 27. nam quando ipso jure est imposita aliqua poena, semper requiritur sententia declaratoria. (m) 28. *Quinto*, intelligi, quod si reus moritur, antequam à Judice declaratur pro confessio, quod poena hujus legis 1. ad haeredes non transit. (n) Nec huic intellectui obstat, quod cum illa poena imposita sit à lege, per consequens deberet ad haeredes transire: (o) nam illud est verum, quando sententia declaratoria Judicis praeserferat. (p) 29. *Sexto*, intelligi, quod licet reus, non contestando litem intra novem dies, habeatur pro confessio, non tamen prohibetur postea intra viginti dies obijcere exceptiones peremptorias, ad repellendum intentionem adversarii super principali quaestione, ut putà, si opponat exceptionem pacti de non petendo, & jurandi, praescriptionis, vel finis: nam per praedictam legem 1. hoc non est prohibutum, imò permittitur, 30. quia per hanc fictam confessionem liris contestatio inducitur,

(e) Ut probat text. in leg. *Lite*, ff. de *Usur.*

(f) In tit. de *Litis contest.* verbis, *Effectus*, Bonif. in sua Peregrina, verb. *Litis contestatio*, quaest. 3. Marant. de *Ordin.* Jud. 6. part. mem. 10. n. 15. & Damhau. in *Prax.* cap. 120. & cap. 140.

(g) Ut in Auth. *Offeratur*, Cod. de *Lit. contest.* & in cap. *Inducio*, verb. *Offeratur* 3. quaest. 3.

(h) Et firmat Bald. in leg. *Si tutor*, Cod. de *Interd.* lest. 1. n. 1. Refert Did. Perez in *Addit. ad Seguram* in leg. 3. §. fin. de *Lib. & postu.* n. 82.

(i) Ut in Opinione firmat Innocent. in cap. *Calumniam*, de *Pan.* & ibi Joan. Andr. & Anchar. consil. 97. col. 2. in fin.

(j) Decisione 135. n. 3. Dec. in cap. *Ex literis*, n. 5. de *Confl.*

(k) Ut probat leg. *Properandum*, §. 2. de *Judic.* & ibi Bald. n. 4.

(l) Argum. text. in cap. *Indultum*, de *Reg. jur.* in 6. & firmat Jacob. de *Arce*, relatus à Bart. in leg. 2. n. 4. ff. de *Re jud.* Ubi hanc opinionem testatur communem Jass. n. 22. Ripa num. 14. & Dec. in Rubric. Cod. de *Succes.*

editi. num. 4.

(m) Secundum Bart. in leg. *Ejus qui, ff. de Jur. fide*, Bald. leg. *Jubemus*, §. *Sane*, Cod. de *Sacrosanct. Ecclie*, Rom. consil. 21. col. 3. & probatur in cap. *Cum secundum leges*, de *Haer. in 6.* Et probat glossi in cap. *Quam sit*, verb. *Impedimento*, eod. tit. & lib. & hanc dicit veriorem, & magis communem opin. August. Berous in cap. 1. de *Confl.* n. 137. Tiraquel. in leg. *Si nonquam*, verb. *Reveretur*, numer. 400. Cod. de *Revoc. donat.* Covarr. cap. *Omnes ejus*, n. 6. de *Testam.* & in 4. Decretal. 2. part. cap. 6. §. 8. n. 10. & in Reg. *Peculorum*, 2. part. §. 5. n. 6. & §. 8. n. 4. Soto lib. 1. de *Jur. & jur. quaest.* c. art. 6.

(n) Secundum Bart. in leg. 1. §. *Sed, & constituto*, n. 4. ff. de *Calum.* Facit text. in leg. *Ejus qui delatorum*, & ibi Bart. & in leg. *Ex judiciorum*, ff. de *Acqui.*

(o) Secundum glossi in leg. 3. §. *Quod autem*, ff. *Quod quisq. jur.* Et firmat Panorm. in cap. ult. n. 11. de *Panam. calum.*

(p) Secundum Didac. Perez in leg. 1. tit. 3. lib. 3. Ord.

confirmando petitionem actoris : negando enim, vel confitendo litem contestatio fit, ut probat dict. lex 1. & infra dicemus: ergo post hanc contestationem exceptiones peremptoriae obijci poterunt à reo, intra viginti dies à jure assignatos ad illas opponendas, juxta text. leg. 1. tit. 5. lib. 4. Recopil. 31. *Septimo*, intelligo, quod novem dies à leg. 1. assignati ad contestandam litem, sunt continui, & non utiles, & ita currunt de momento ad momentum, ut constat ex verbis ejusdem lex ibi: *Continui*, & de tempore continuo loquitur text. in cap. *Quia diversitatem*, de *Concesf. Prob.* & text. in Clem. unic. de *Resist. in integ.* (q) ac ideo, ut reus habeatur pro confesso, requiritur, quod totus terminus novem dierum sit elapsus; 32. & hinc est, contestationem fieri posse die feriata: (r) potest etiam fieri auctore absente, (s) etsi de *Jure Communi* auctore praesente fieri debeat. (t) 33. *Octavo*, intelligo dict. leg. 1. non procedere, quando reus per viam conventionis aliquid petierit in libello responsorio: nam licet actor litem non contestetur, non habebitur pro confesso. (u) *Nono*, intelligo dict. leg. 1. quod dum inquit, quod si petitio actoris intimata fuerit reo, vel ejus Procuratori, & neuter intra terminum contestationem fecerit, 34. quod reus habeatur pro confesso, intelligi debet, quando dominus citatus fuerit, vel Procurator specialiter fuerit constitutus ad illam causam, alioquin contumacia Procuratoris in non respondendo non nocebit domino. (x) 35. *Decimo*, intelligo dict. leg. 1. habere locum in casu legis 1. tit. 1. lib. 4. Recopil. ut puta, quando quis personaliter fuit citatus, & noluit comparere, vel jam quod comparuit, illicentius recessit, tunc etiam lis habeatur pro contestata. 36. *Undecimo*, intelligo dict. leg. 1. non habere locum

in causis criminalibus, etiam civiliter intentatis, & idem observandum esse in causa injuriarum criminaliter, vel civiliter intentata. (y) Intelligi tamen hoc obtinere quoad incurrendam poenam hujus leg. nempè, quod delinquens non contestans habeatur pro confesso, non vero, quod in causis criminalibus litem contestatio non sit necessaria: quia imo necessaria est, (z) nam per responsum accusationi factam, vel inquisitioni, ad interrogationem Judicis, lis contestata dicitur, & ita praxis observat, teste Bartolo. (a) 37. *Duodecimo*, intelligo dict. leg. 1. quod licet de *Jure Communi* reus non respondens libello inepto, non habeatur pro confesso, vel contumace, quia judicium est nullum: (b) 38. *hodie* tamen, quamvis petitio sit inepta, dummodo sit talis qualis, ex qua colligi possit, quid actor petere velit, reus non contestando litem intra terminum pro confesso habeatur, vel contumace, cum *hodie* jam qualis talis petitio sufficiat. (c) 39. *Decimotercio*, intelligo dict. leg. 1. quod licet reus pro confesso habeatur, non contestando litem, tamen si voluerit in se assumere onus probandi suam innocentiam, & contrarium ejus, quod sibi petitur, admittendus erit, & excusabitur: (d) poterit etiam reus appellare à sententia Judicis, quia cum pro confesso declaravit; 40. licet enim contumax, non audiat appellans, (e) id intelligi debet in vero contumace, 41. secus tamen est in ficto. (f) 42. Deinde si reus minor vigintiquinque ann. fuerit, in integrum restitutionem petere poterit adversus lapsum temporis, praesertim, quia adversus confessionem veram minor restituitur. (g) 44. *Decimoquarto*, intelligo rigorem dict. leg. 1. quod reus habeatur pro confesso non contestando litem intra terminum, non servari apud Regios, & Supremos Judices.

(r) Et ibi gloss. verb. *Continuum*. Tiraquel. de Utrouque Retract. lib. 1. §. 35. gloss. 4.
(s) Ut probat text. in leg. 2. tit. 4. lib. 4. Recopil.
(t) Ut probatur in dict. leg. 2. tit. 4. lib. 4. Recopil.
(u) Secundum Bald. in leg. 1. vers. 3. *Quero*, n. 4. Cod. de *Lit. contest.* Marant. de Ordin. Judic. 6. part. mem. 10. n. 7. & Affin. in Praxi, §. 17. cap. 3.
(x) Ut probat text. in leg. fin. tit. 4. lib. 4. Recopil.
(y) Et doctrina Bart. in leg. 1. §. *Si procurator*, num. 1. ff. *Si quis jus decet*. Communiter recepta ex Soc. ibi n. 4. Et ita intelligi Didac. Perez in leg. 1. tit. 3. lib. 3. Ordin. col. 868.
(z) Secundum Didac. Perez leg. 1. tit. 3. lib. 3. Ordin. gloss. verb. *Maquer que diga el Procurador*.
(a) Secundum communem opinionem ex Soc. cap. *Quatit*, & quando, n. 360.
(b) In leg. *Is qui reus*, n. 4. ff. de *Public. jud.* & Julio Claro lib. 5. Sentent. §. fin. quaest. 45. n. 2. Et probatur in leg. 16. tit. 1. Part. 7. & ibi Gregor. Lup. verb. *Si à non*.

(b) Ut not. Bartol. in leg. *Filiosfamilias*, ff. de *Interrog. ad.* Paul. Cast. leg. *Fidejussor*, n. 2. ff. de *Neg. gest.*
(c) Itac colliges ex istis, quae resoluti sunt in 4. Tempore, n. 5. & 16. Et in specie firmat Avend. in resp. 17 n. 21. verlic. *Ita tamen sibi petitio*. Quamvis ipse perpetram citet Doct. pro sua opinione.
(d) Arg. text. in leg. 2. Cod. *Qui testant. fac. poss.* Ubi Angel. Paul. Salic. Alex. & Jass. n. 6. & Bald. in leg. *Ita demum*, Cod. de *Procen.* Facit text. in leg. fin. §. fin. ff. de *Hon. tor. qui ante sent. mort.* &c.
(e) Leg. *Preparandum*, §. *Sin autem*, & ibi Bald. num. 5. Cod. de *Jud.*
(f) Secundum Bald. ubi supra. & ibi Alex. num. 17. & Hyppol. in sing. 87.
(g) Secundum Bart. in leg. *Auxilium*, §. *In delictis*, n. 2. ff. de *Minor. Alex.* & Jass. in leg. *Nam & postea*, §. *Si minor*, ff. de *Jurejur.* Dec. in leg. *Nil confessus*, §. *Non capitur*, ff. de *Res. jur.* & Hyppol. in leg. 1. §. fin. n. 70. ff. de *Res. jur.*

ces. (b) 45. Ceterum apud Judices Inferiores rigor illius leg. observandus erit, quia Judices Inferiores recedere non debent ab observatione legum, quantumcunque durae sint. 46. *Ultimo* etiam, intelligo dict. leg. 1. ut dum disponit litem contestandam esse intra novem dies, non procedere in causis gabellarum: nam in eis lis contestanda est, intra tres dies connumerandos à die intimationis libelli factae reo, alioquin reus, non contestando intra illam terminum, pro confesso habeatur, ita disponit lex 5. tit. 7. lib. 9. Recopil.
47. Rursus hac litem contestatio de *Jure Communi* fiebat pluribus, & diversis verbis: (i) 48. de *Jure* tamen *Regio* lis planè, & clare est contestanda per verbum *Nego*, vel *Confiteor*, ut probat expressè text. in dict. leg. 1. tit. 4. lib. 4. Recopil.
49. Insuper litem contestatio fieri debet intra novem dies continui, praesentibus Judge, actore, & Tabellione causa, si inveniri possint; 50. alioquin fieri poterit die feriata, praesente, vel absente actore, in loco ubi Judex inveniri possit, domi suae, vel ubi pro tribunali sedere solet coram Tabellione causa, quando petitio esset in scriptis oblata, vel coram alio Tabellione illius loci, & testibus, quando non esset in scriptis redacta apud Tabellionem, coram quo petitio fuisset producta: & si absente actore fuerit lis contestata, reus tenebitur contestationem coram Judge ostendere, & actori dicere, cum primum in judicio actor comparuerit, alias incurret poenas, leg. 2. tit. 4. lib. 4. Recopil. ubi praedicta forma praescribitur: & contestatio erit formanda modo sequenti.

Ilustre Señor.

51. „ Geronimo, vecino de la Ciudad „ de Zamora, respondiendo à una demanda „ contra mi puesta à pedimento de Pedro, vecino de esta Ciudad de Salamanca, en que „ en efecto me pide tal cosa, cuya forma ha „ bida aqui por inserta, digo: Que la dicha „ demanda no es puesta por parte, ni contra „ parte, en tiempo, ni en forma, ni segun,

„ y como de derecho debia, y así la niego „ en todo, y por todo, segun, y como en „ ella se contiene, con animo de la contestar, „ siendo de contestacion digna: y protesto de „ allegar mis excepciones, y defensiones den- „ tro del termino de la ley: sobre que pido jus- „ ticia, y el oficio de Vmd. imploro, y las cof- „ tas, protesto, y pidolo por testimonio.

EXPOSITIO SUPRADICTI LIBELLI.

52. Diximus, *niegola en todo*; y *por todo*, como en ella se contiene, &c. per hæc verba communis practica contestatur litem, (j) & de *Jure Regio* probatur in leg. 3. tit. 10. Part. 3. ubi Gregor. Lupus (k) defendit, hanc formam contestandi procedere, etiam stante dict. leg. 1. tit. 4. lib. 4. Recopil. disponente, contestationem fieri debere per verbum *Nego*, vel *Confiteor*: & praedicta verba sunt magni effectus, nam ob ea reus ita respondens evitabit poenas impositas adversus negantes, (l) quas tamen incurreret, si simpliciter negaret. (m)

53. Diximus, *con animo de la contestar*, &c. nam licet hæc verba non sint necessaria, (n) communis stylus utitur in contestatione dictis verbis: & quando fuerit talis consuetudo observanda erit. (o) Et facit, quia requiritur animus, & voluntas contestandi litem: nam humana aures nostra verba judicant, qualia foris sonant. (p)

54. Diximus, *siendo de contestacion digna*, &c. quia si super inepto libello ferret contesta- tio, esset nulla; tamen quia poterat esse ali-qualis petitio, ex qua constaret, quid actor petebat, in dubio illa verba apponuntur, ut si postea apparuerit, libellum non fuisse ineptum, reus non habeatur pro confesso, non contestando litem.

55. Diximus, y *protesto de alegar mis excepciones*, &c. quia post hanc contestationem reus habet alios viginti dies ad obijciendas suas exceptiones peremptorias, (q) & licet hanc protestationem reus non apponeret, non ideo amitteret jus opponendi illas; nihilominus tamen est utile, hanc protestationem subjicere. (r)

K 2

Ad-

(b) Secundum Matien. in Dial. Relat. 3. part. cap. 44. n. 6. Covarr. in lib. 1. Var. Resol. cap. 1. n. 8. & Avend. in resp. 1. n. 21.
(i) Ut notat Soc. in cap. 1. de *Lit. contest.* à n. 77. Marant. de Ordin. Jud. 6. part. mem. 10. n. 4.
(j) Secundum Marant. de Ordin. Jud. 6. part. mem. 10. n. 4. Affin. in Praxi, §. 17. cap. 2. verlic. fin. Pract. Ferrarez in forma responsionis rei, verlic. Marant.
(k) Verb. *Non fon.*
(l) De quibus in leg. fin. ff. de *Rei vend. leg. Contra negantem*, C. de *Leg. Aquil.*
(m) Secundum Bart. in leg. *Si dicitur*, §. *Ita demum*, ff.

de *Fidejuss.* receptum à Marant. & Affin. in locis supra proxime citatis.
(n) Ut dispositum est in Rota 2. tit. de *Lit. contest.* in novis, & in antiquis, decil. 472. Tradit Specul. Tit. de *Lit. contest.* §. 1. n. 16. & 17. & 12. Et Greg. Lup. leg. 3. tit. 10. Part. 3. verb. *Non tamen*.
(o) Secundum Socin. cap. 1. n. 68. de *Lit. contest.*
(p) Ut in cap. *Humana aures* 22. quaest. 5.
(q) Et in leg. 1. tit. 5. lib. 4. Recopil.
(r) Arg. text. cap. *Cum M.* juncta gloss. verb. *Sine pra-judicio*, de *Constitut.*

56. Advertendum est prædictam formam contestationis simpliciter fieri absque allegatione exceptionum peremptoriarum in causis arduis, vel quando dubitaretur de jure rei conventi: cæterum in causis parvis, vel quando reus veller, aut suus Advocatus intellexerit suum jus bene fundatum esse, statim in ipsa liti contestatione, post illam clausulam: *Tasi la niego*, &c. exceptiones peremptoriae erunt allegandæ; 57. quoniam hoc casu respondendum erit, absque allegatione dilatoriarum, & renuntiandum erit terminis liti contestationis, & exceptionum peremptoriarum, quod fieri poterit, cum juri pro se inducto quis renuntiare valeat. (f.) Unde cum post liti contestationem opponenda sint exceptiones peremptoriae, videndum erit de 7. Tempore.

EX SEPTIMO TEMPORE.

SUMMARI A.

- 1 Peremptoria exceptio appellatur, quæ jus actoris perimit.
- 2 Peremptoriarum exceptionum quedam sunt liti finita, ut puta jurisjurandi, transactionis, &c. rei judicate.
- 3 Exceptiones liti finita, si ante litem contestatam opposita fuerint, liti ingressum impediunt.
- 4 Si post litem contestatam fuerint opposita exceptiones liti finita, censentur obijci ad merita cause, ut jus agentis perimant, & Judex cognoscit de eis in diffinitiva sententia.
- 5 Si exceptiones liti finita altiore indaginem requirant, tum temporis non impediunt liti ingressum, sed reservanda sunt, ut de eis postea cognoscatur.
- 6 Libellus opponendi exceptiones peremptoriae sermone Hispano formatur.
- 7 Si reus exceptiones liti finita in vim dilatoriarum ante litem contestatam opposuerit, & in eorum probatione defecerit, poterit post litem contestatam easdem in modum peremptoriarum obijcere, & per alios testes probare.
- 8 Peremptoria exceptio non potest post diffinitivam sententiam opponi.
- 9 Aliquæ exceptiones peremptoriae etiam post sententiam opponi possunt.
- 10 In Regno Lusitanæ tenetur reus post litem contestatam peremptoriae exceptiones obijcere, & intra decem dies illas probare debet.
- 11 Reus exceptiones non probans, in expensis condemnatur.

(f) Ut cap. Ad Apostolicam, de Reg.

12 Reus intra viginti dies actorem, si velit, reconvenire, tenetur.

13 Si exceptiones probari debeant per instrumenta, reus tenetur ea porrigere simul cum exceptionibus, aut reconventionibus.

14 Si per testes sunt probanda exceptiones, reus, cum eas opponit, jurare debet, se habere testes ad id probandum.

15 Si quis intra viginti dies peremptoriae exceptiones non opposuerit, poterit restitutionem impetrare, si talis sit persona, cui restitutio competat.

16 Restitutio non, nisi semel, peti potest.

17 Libellus responsorius rei ad petitionem actoris, Hispano sermone compositus.

18 In libello responsorio nomen actoris, & rei debet adscribi.

19 Reus in exceptionibus actor reputatur.

20 Quod licet actori, non debet reo non licere.

21 Narratio rei summarè fieri debet.

22 Ex narratione simplicis facti colligitur exceptio, quæ competit reo.

23 Exceptio non est in genere, sed in specie ponenda.

24 Posito uno ex correlativis, reliquum positum censetur.

25 Prescriptio triginta, vel quadraginta annorum reus securus est.

26 Petitionis libellus, qui causam non continet, rejicitur.

27 Debitum procedere requiritur, ut constitutum locum habere possit.

28 Si debitum aliqua possit exceptione Prætoriana elidi, constitui non potest.

29 Reconventio intra viginti dies opponenda est.

30 In actoris, & rei libello oportet, ut adsit clausula conclusionis.

31 Actori libelli responsorii rei copia exhibenda est.

32 Sex dies actori conceduntur, ad respondendum libello responsorio rei, à die notificationis libelli connumerandi.

33 Si actor juraverit, instrumenta se de novo invenisse, ultra sex dies audiri debet.

34 Si actor reconveniat, habebit novem dies ad respondendum reconventioni cum exceptionibus.

35 Libellus replicationis actoris Hispano sermone confectus.

36 Clausula, quæ apponitur in libello, scilicet: No son dichas por parte, ni contra parte, en tiempo, y forma, boâie potest esse magis momenti, & utilitatis.

Co-

37 Copia libelli replicationis præbenda est reo.

38 Reus intra sex dies tenetur respondere libello replicationis.

39 Reus jurans, se instrumenta de novo invenisse, auditur, etiam ultra sex dies.

40 Copia simplex sine die, & mense, & anno unicuique parti est præstanda.

41 Libellus duplicationis rei Hispano sermone confectus.

42 Per clausulam novatione cessante, negando lo prejudicial, &c. Videtur quis recedere à qualibet erronea confessione.

43 Jure communi concessa erat triplicatio, & quadruplicatio.

44 Regio jure duplicatio tantum permissa est.

45 Post duplicationem porrectam, ipso jure absque partium petitione, conclusum censetur in causa.

SEPTIMUM TEMPUS.

OBJICIENDI EXCEPTIONES peremptorias.

1. Exceptio peremptoria, seu incidens dicitur illa, quæ jus actoris in totum perimit. (a) 2. Et ex his exceptionibus tres appellantur liti finita, nempe, exceptio jurisjurandi, transactionis, & rei judicate: dicunturque liti finita, quia inductæ sunt ad hoc, ut finem litibus imponant. (b) Et his tribus exceptionibus liti finita addit quartam Maranta, (c) nempe, exceptionem præscriptionis: (d) alias sex addit Baldus. (e)

3. Quæ exceptiones liti finita dupliciter consueverunt obijci, propterea quod dilatoria, & peremptoriae sunt, & ita aliquando opponuntur in vim dilatoriarum, ut puta, cum opponuntur ante litem contestatam, quo casu liti ingressum, & processum impediunt; (f) 4. aliquando verò opponuntur in vim peremptoriarum, ut puta, cum post litem con-

testatam opponuntur, & tunc ad merita cause obijci censetur, ut jus agentis perimant: & de eis cognoscit Judex; non tamen super eis pronunciat: quia virtualiter censetur de eis pronunciasse, pronuncians super causa principali in diffinitiva sententia. (g) 5. Quæ exceptiones, quoties requirunt altiore indaginem, nempe, quando non sunt liquide, nec de facili liquidari possunt, (b) si opponantur ante litem contestatam, non impediunt ingressum liti: sed Judex eas reservat ad merita cause, & ad ulteriora procedit, nisi opponens offerat se incontinenti probaturum eas: nam tunc impeditur liti ingressus: (i) & libellus in opponendis peremptoriis ante liti contestationem, ad impediendum ingressum, erit formandus modo sequenti.

Ilustre Señor.

6. Geronymo, vecino de la Ciudad de Zamora, parezco ante Vmd. y digo: Que no estoy obligado à responder à la demanda contra mi puesta por parte de Pedro, vecino de esta Ciudad, en que en efecto me pide tal cosa, cuyo tenor habido por inserto, digo: Que la dicha demanda no es puesta por parte, ni contra parte, en tiempo, ni en forma; carece de relacion verdadera, y que Vmd. me debe dar por libre: porque al dicho adverso le obsta la excepcion de transaccion sobre esta misma causa, la qual le opongo in vim dilatoria, vel peremptoria, como mas haya lugar de Derecho, para impedir el ingreso, y progreso de esta causa, y para hacer cessar el orden de este Juicio, y me ofrezco luego in continente à probar la dicha excepcion, no me ofreciendo à superflua probanza. Por que pido à Vmd. que habida sumaria informacion de lo dicho, me absuelva de este Juicio, condenando en costas al dicho adverso: sobre que pido justicia, y costas, y el oficio de Vmd.

(a) Juxta text. in §. Appellatur, Inst. de Except. & secundum Guid. Pap. consil. 24. num. 4. Cassan. consil. 9. n. 73. Lancel. in sua Pract. cap. 9. de Prator. §. 2. de offic. Prætor. in caus. civil. Rub. de Except. n. 11. Marant. de Ordin. Jud. 6. part. mem. 9. n. 11. Damhaud. cap. 136. in Praxi, & Rebus. in Tract. de Exceptionibus, n. 25. & est Ordinatio Lusitanorum, lib. 3. tit. 38. in princ.

(b) Secundum Doct. communiter in leg. Fratr. & ibi Riminald. n. 1. Cod. de Transact. Et de exceptione jurjurandi loquitur text. in leg. 1. ff. de Jurjur. De exceptione vero transactionis loquitur text. in dict. leg. Fratr. & ibi Dec. n. 1. Et de exceptione rei judicate agit text. in leg. 1. ff. de Re jud. Et tradit Bartol. in leg. Nam, & postea, ff. de Jurjur. Doct. in cap. 1. de Lit. contest. in 6.

(c) Ubi supra.

(d) De qua in leg. fin. & ibi Bartol. ff. Pro suo.

(e) In leg. Postquam liti, Cod. de Pact.

(f) Ut probat text. in cap. 1. de Lit. contest. in 6. Et tradit Joan. de Amicis consil. 48. n. 1. 6. 8. & 12. & consil. 63. n. 2. Cumanus consil. 39. n. 5.

(g) Secundum gloss. magistrum in cap. 1. de Ord. cogn. Bald. in dict. leg. Postquam liti, col. 2. Alex. & omnes in dict. leg. Nam, & postea. Ripam in leg. Si insulam, n. 79. ff. de Verb. oblig.

(h) Ut declarat Bald. & Alex. in leg. 4. §. Condemnatur, ff. de Re jud.

(i) Secundum Bartol. in leg. Ille à quo, §. Si de Testamento, ff. Ad Trebel.

„Vmd. imploro : y ante todas cosas pido de- bido pronunciamiento sobre este articulo, y juro en forma de derecho, que esta ex- cepcion no pido de malicia, &c.

7. Et intellige, quod quando reus oppo- nit exceptionem peremptoriam in vim disla- toriarum ante litem contestatam, ad impedi- dum litem ingressum, & super ea recipiuntur testes, & in ea succubuit, quod poterit post litem contestatam eandem opponere in vim Peremptoria ad merita cause, & novos testes super ea producere. (j) 8. Quando vero præ- dictæ tres exceptiones litem finita, & reliquæ (k) opponuntur in vim peremptoriarum ad merita cause, obijci debent post litem con- testatam usquead sententiam difinitivam, & non post. (l)

9. Sunt tamen aliquæ exceptiones per- emptoria, quæ post difinitivam opponi pos- sunt, de quibus agit Maranta, (m) & nos di- cemus infra in 12. Tempore: 10. in Lusitania vero reus tenetur opponere exceptiones per- emptorias post litem contestatam, & intra de- cem dies illas probare. (n) De Jure hujus Regni debet eas opponere reus post litem contestatam intra viginti dies, (o) quo termino elapso, reus non poterit eas opponere, nisi cum juramento asserat, eas de novo emeruisse, vel noviter ad suam notitiam venisse, & simul Judex deter- minat admittendas esse: 11. & si reus non pro- baverit dictas exceptiones intra terminum ei à Judice concessum ad eas probandas, in ex- pensis condemnandus erit arbitrio Judicis. (p) 12. Rursus, si reus viderit aliquod jus sibi com- petere adversus actorem, tenebitur intra dic- tos viginti dies proponere reconventionem, vel mutuam petitionem: 13. & si exceptiones alia, vel reconventiones fuerint ejus qualitat- is, que probari debeant per instrumenta, debet illa porrigere simul cum exceptionibus, & recon- ventionibus: 14. si vero per testes sint proban- da: jurare debet, se testes ad hoc habere; cæ- terum si dixerit, probandas esse per testes, & instrumenta, tenebitur producere instrumenta intra dictos viginti dies: quibus transactis, non debent per Judicem admitti, nisi reus ju- raverit solemniter, instrumenta de novo fuisse reperta, nec antea se potuisse illa produce-

re; (q) 15. ceterum si obijciens exceptiones peremptorias fuerit Minor, Civitas, Ecclesia, Collegium, vel Universitas, vel alia quacun- que persona, cui de Jure competat restitutio in integrum, transactis illis viginti diebus, poterit hanc restitutionem petere, & sibi erit concedenda semel, cum denegatione alterius restitutionis concedendæ, dummodo illam pet- at tal conclusionem causæ ad difinitivam; 16. si vero fuerit persona, cui prædicta resti- tutio non competat, publicatis attestacionibus, non poterit obijcere aliam exceptionem in prima instantia, ad hoc ut super ea probatio admittatur, nisi per confessionem partis ad- verse velit eam probare, ita disponit lex 5. tit. 5. lib. 4. Recop. & in leg. 6. ejusdem tit. & lib. præscribitur poena contra minorem petentem restitutionem, ad obijciendas novas excep- tiones, publicatis attestacionibus, si eas non pro- baverit. Et quando reus obijcit prædictas ex- ceptiones peremptorias, respondet directè ad petitionem principalem actoris, modo, & forma sequenti.

LIBELLUS RESPONSORIS REI ad repetitionem actoris, cum exceptionibus peremptoriis, & reconventionem.

Ilustre Señor.

17. „Geronymo, vecino de la Ciudad de Zamora, como mejor haya lugar de de- recho, y parezo ante Vmd. Respondiendo à una demanda contra mi puesta por parte de Pedro, vecino de esta Ciudad de Salaman- ca, en que en efecto me pide cien ducados, que dice le estoy obligado à pagar, por razon de que debiendolos un Juan, vecino de esta dicha Ciudad, yo me le consti- tui por pagador de la dicha deuda, segun, y que mas largamente en su demanda se contiene, cuyo tenor habido aqui por re- perido, y à el me refiriendo, digo: que justicia mediante, Vmd. me debe absolver, y dar por libre de la dicha demanda, y de lo en ella contenido, condenando en costas à la parte contraria, lo qual así pido, y Vmd. debe hacer por lo siguiente. Lo pri- mero, por todo lo general, que se fuele

„decir, y alegar, que he aqui por expreso, y porque la dicha demanda no es puesta por parte, ni contra parte; tiempo, y forma, carece de relacion verdadera en todo, y por todo, y por tal la niego, afirmandome en la contestacion por mi fecha. Lo otro, porque niego estar yo obligado à pagar al dicho adverso los dichos cien ducados, ni tal con verdad fe probará. Lo otro, por- que el dicho Juan, al tiempo que el dicho adverso dice me constitui por su pagador, no le debia cosa alguna; y si algo le debio, fue mucho tiempo despues de quando dice, que yo me constitui por su pagador: y así no le compete à la parte contraria la accion, que menos bien ha inrentado. Lo otro, por- que caso no confesado, que lo fusodicho celiara, que no celiara, Vmd. sabrà, que el di- cho adverso havia hecho pacto, y concier- to con el dicho Juan de no le pedir la di- cha deuda, y así le obsta la. excepcion pacti de non petendo: y por el consiguiente à mi en su nombre, la qual opongo al dicho ad- verso in vim peremptoria. Lo otro, por- que aunque no huviera lugar lo arriba di- cho, que si ha, el dicho adverso me está obligado à pagar doscientos ducados, que le preste, de los quales me hizo escritura de obligacion, y el plazo de la paga es pas- sado, como consta de esta escritura pública de obligacion, de la qual hago presenta- cion en lo que hace, o hacer puede en mi favor, y no en mas, ni aliende, con el ju- ramento, y solemnidad necesario, &c. los quales le pongo por reconvention, mutua petition, o nueva demanda, o como mas ha- ya lugar de derecho: à Vmd. pido, que por su sentencia, que en tal caso lugar haya, se condene à que me los de, y pague por todo remedio, y via executiva: por lo qual, y lo que mas en mi favor haga, pido à Vmd. segun, y como de suso perdido tengo, y en lo necesario, el Oficio de Vmd. im- ploro, pido cumplimiento de justicia, y las costas, protesto, y juro à Dios, y à esta Ma que estas excepciones, y reconvention no pongo de malicia, &c.

EXPOSITIO HUIUS LIBELLI responsorii.

18. Diximus: Geronymo, &c. quia in isto libello responsorio nomen actoris, & rei apponi debet, sicut in libello principali actoris diximus supra in 4. Tempore: 19. nam in obijciendis exceptionibus efficitur actor; (r) 20. quod enim licet actori, licet reo. (s)

Diximus: Respondiendo à una demanda, en que en efecto dice, &c. Ista clausula continet narrationem petitionis actoris: 21. quæ nar- ratio fieri debet summarie, ad petitionem ac- toris se referendo per illa verba: Segun, & que mas largamente, &c. 22. ex narratione enim simpliciter facti resultat exceptio competens reo, secundum Bartolum num. 5. & 6. in leg. 1. ff. de Except. ubi num. 7. concludit, 23. excep- tionem non in genere, sed in specie proponen- dam esse. (t)

Diximus: No es puesta por parte, &c. quia petitio forsitan proposita fuit ab aliquo, non ha- bente legitimam personam standi in Judicio, ut puta, à procuratore non habente manda- tum. (u)

Diximus: Ni contra parte, &c. nam si petitio non fuit posita à parte, sequitur quod, nec contra partem, cum sint correlativa: 24. & ex vi correlativi posito uno, reliquum cen- setur positum. (x)

Diximus: En tiempo, &c. ratione præ- scriptionis, 25. quia tunc est reus: (y) appo- nitur etiam ista clausula ad excludendam intentionem actoris, si forsitan ante tempus in- tentavit actionem. (z)

Diximus: Ni en forma, &c. 26. quia si libellus petitionis non contineat causam, vel in eo deficiat aliquid ex substantialibus, de quibus diximus in 4. Tempore, reji- ciendus erit. Et omnes supradictæ clausulæ frequenter, & semper appellantur in quolibet libello responsorio: deinde in specie adjiciuntur exceptiones reo competentes adversus ac- torem per illa verba: Lo otro, &c. Et in præ- senti libello, exempli gratia, apposivimus illam exceptionem; quod debitum non præcesserat 27. quia ad hoc ut actio de constituta com- petat, requiritur quod post debitum contractum constitutor se obliget. (a) Deinde fuit apposi-

(j) Juxta text. in cap. Veniens 2. de Testib.
(k) Quarum exempla subnebit Affin. in Praxi, §. 13. cap. 6. & Marant. 6. part. mem. 9. n. 11.
(l) Ut probatur in leg. Peremptorias. Ubi Bald. & alii, Cod. Senr. rife. non poss. & Bertrand. conf. 75. n. 4. vol. 1. Dec. in Rub. Cod. de Edend. n. 6. Imol. & omnes in cap. Exceptionem; Extra de Except.
(m) In dict. mem. 9. n. 17.

(n) Ut in lib. 3. Ordinari. tit. 38. in princip.
(o) Ut probat text. in leg. 1. tit. 5. lib. 4. Recop.
(p) Ut probat dict. leg. 1. que tamen limitanda erit ex traditis per Rodericum Suarez in leg. Post rem judicata in declaratione leg. Regni, §. Pro evidentiâ, num. 40. ff. de Re jud.
(q) Hæc Præxis præscribitur à dict. leg. 1. tit. 5. lib. 4. Recop.

(r) Juxta text. in leg. 1. & 2. ff. de Except.
(s) Ut in leg. Non debet, ff. de Reg. jur. in 6.
(t) Idem finit Felin. in cap. Passoratis, col. 5. de Ex- cept. & in cap. Cum ordinem, de Rescr. col. 7. vers. Prima declaratio, & vers. Sexta declaratio.
(u) Ut in leg. Procuratorem, ff. de Proc. leg. 3. tit. 2. lib. 4. Recop. vel ab aliis, de quibus diximus in 5. Tempore, num. 13. & 83.
(x) Ut inquit gloss. in Clem. 1. verb. Eternaliter, de

Sum. Tynit.
(y) Ut in tit. Cod. de Praescr. 30. vel 40. ann. & plures casus præscriptionis congruit Montalv. in leg. 7. tit. 1. r. lib. 2. For. in gloss. ff. & vide per Covarr. in Reg. Possessor, de Reg. jur. in 6.
(z) Contra text. in §. Plus autem, Inst. de Ad. & in cap. unic. de Plus peti.
(a) Ut in leg. 1. §. Debitum, & §. fin. ff. de Const. pecun.

ta alia exceptio facti de non petendo facti ab actore in favorem primi debitoris, 28. ad hoc enim ut actio de constituta pecunia competat, primum debitum elidi non debet aliqua exceptione à jure Pratorio inducta. (b) Fuit præterea appositæ alia clausula, scilicet, como consta de esta escritura, de que hago presentacion, en lo que hace, à hacer puede en mi favor, y no en mas, ni aliende: quoniam contra procedentem instrumentum verba ejus sunt interpretanda: (c) ac proinde ponitur prædicta clausula, cum per illam fiat protestatio, quod producens instrumentum intendit illud producere solummodo in partibus pro se facientibus, in quo casu supradicta conclusio cessat, secundum Doctores relatos à Decio, ubi supra, quo in loco ponit contraccutelam, ad hoc ut prædicta clausula non prosit ponenti illam, nempe, quod adversarius dicat, se velle uti prædicto instrumento, non obstante protestatione producentis; optima tamen cautela est ex parte producentis, ut semper producat instrumentum cum prædicta clausula protestationis, & ita quotidie in praxi fit, quoties instrumentum aliquod producitur: fit etiam cautus ille contra quem producitur, ut contradicat protestationi, 29. Fuit etiam appositæ clausula reconventionis, quæ, quando reo competit, intra illos viginti dies apponi debet. (d)

Diximus, por todo lo qual, &c. quia per hæc verba ponitur clausula conclusionis; 30. quæ sicut in libello actoris requiritur, ita & in libello rei. (e)

31. Postquam iste libellus responsorius productus fuerit à reo, Judex mandat copiam ejus actori exhiberi, (f) 32. & tunc actor habet sex dies connumerandos à die notificationis illius libelli, ad respondendum exceptionibus in dicto libello contentis, & ad replicandum, & producenda sua instrumenta super illis: 33. quibus sex diebus transactis, actor amplius non poterit sua instrumenta producere, nisi cum juramento, quod de novo venerunt in ejus notitiam: quo casu actor poterit illa producere usque ad sententiam in-

(b) Ut probat text. in leg. *Quod si maritus*, & ibi gloss. ff. de *Confl. pecun.*

(c) Juxta text. cap. *Cum olim*, de *Censib.* not. gloss. in cap. *Presentium*, verb. *Protestatus*, de *Testib.* Tradunt Dec. in cap. *Cum venerabilis*, n. 22. de *Except.* & Barb. in *conf.* 53. fol. 104. col. 7.

(d) Ut in leg. 1. tit. 5. lib. 4. Recop. Et plura de reconventionibus invenies apud Marant. de *Ord. Jud.* 4. part. in 6. dist. *Judiciorum*.

(e) Secundum gloss. in leg. 1. verb. *Videtur*, ff. de *Except.* Et notat ibi Bart. n. 5. & etiam Praxis observat, ta-

terlocutoriam probationis. 34. Et si in libello responsorio rei, fuerit appositæ reconventio adversus actorem, tunc actor habebit novem dies ad respondendum, & objiciendas suas exceptiones, & producenda sua instrumenta. Ita disponitur in leg. 2. tit. 5. lib. 4. Recopil. quam dispositionem *stylus forensis* non recepit; sed in quacunque parte litis usque ad conclusionem causæ instrumenta, tam ab actore, quam à reo producta admittit, (g) imò ex justa causa post conclusionem admittit, ut resolvit Maranta; (h) dummodo producens juret, novissimè fuisse reperta, nec antea in ejus notitiam venisse, ita cum Bartolo, & communi resolvit Covarruvias (i) asserens, apud Regia Tribunalia nil frequentius recipi, quam hanc communem Bartoli: admonet tamen ipsæ Judices, quod cautè instrumenta admittant post conclusionem in causâ, asserens facilius posse admitti, quando conclusum esset in causâ, in qua post illam sententiam non esset locus appellationsi, vel supplicationi: ego vero crederem, quod si in foro sæculari, in quo leges Regiæ sunt observandæ, opposita fuerit exceptio d. leg. 1. tit. 2. & leg. 2. tit. 5. lib. 4. Recop. (in quibus intra certum terminum statuitur instrumenta esse producenda, & non ultra) tunc pars producens tenebitur articulare, & probare, stylum hunc contrarium illis legibus per decennium esse inductum, alias prædictæ leges Regiæ Novæ Recop. essent observandæ: (j) nam qui stylum contrarium allegat, illum probare debet, ex notariis à nobis supra in 5. Annotat. num. 32. Et hinc est, quod quando instrumenta producuntur ab alia parte, Judex respondet, *quod habet pro productis*, & quod in processu ponantur *salvo jure impertinentium*, & non *admittendorum*, &c. vel dicit: *Admitanse en quanto hà lugar de derecho*. Et ita semper Judex respondere debet, ut jus salvum partibus remaneat opponendi dictam exceptionem: & juxta hanc resolutionem sunt intelligenda, quæ diximus supra in 4. Tempore num. 58. & in isto Tempore num. 14. Et supradicta replicatio actoris est, *per quam resolvitur exceptio*, &

meti Bart. & alii in dict. leg. 1. ff. de *Except.* oppositum teneant.

(f) Ut firmat Bart. leg. 1. §. 1. n. 7. ff. de *Edend.* & nos diximus supra in 4. Tempore, n. 60.

(g) Juxta dispositionem juris communis in cap. *Cum dilectus*, Extra de *Fide instr.* quam praxim, & stylum refert Covarr. in *Pract. Quest.* cap. 20. n. 8.

(h) De *Ord. Jud.* p. act. n. 27.

(i) Ubi supra.

(j) Juxta notatam ab Imol. & Fel. in cap. 1. de *Treg.* & *par.*

jus rei. (k) Et libellum replicationis ab actore producendum formabis modo sequenti.

LIBELLUS REPLICATIONIS actoris ad libellum rei.

Ilustre Señor.

35. Pedro, vecino de esta Ciudad, en la causa con Geronimo, respondiendo à un escrito de excepciones, presentado por la parte adversa, en que en efecto dice no estar obligado à darme cosa alguna, por quanto al tiempo, que se me constituyó por pagador de la dicha deuda, el dicho Juan no me debía nada: y porque entre mi, y el dicho Juan havia havido pacto, y concierto de que no le pediria cosa alguna, antes dice deberle yo à el docientos ducados, que me empresto, y de ellos me pone reconvention, segun, y que mas largamente se contiene en el dicho su escrito, cuyo reo no habido aqui por inserto, y à el me refiriendo, digo: Que sin embargo de las excepciones, y defensiones por el dicho adicto, verso alegadas, Vmd. debe hacer segun, y como por mi es pedido, así por lo por mi dicho, y alegado, como por lo siguiente. Lo primero, porque las dichas excepciones no son dichas por parte, en tiempo, y forpma, no consisten en hecho; ni han lugar de derecho, son frivolas, y no verdaderas, y tales, que no deben ser admitidas, y así las niego. Lo otro, porque niego que el dicho Juan no estuviere obligado à pagar, me los dichos cien ducados antes, y al tiempo, que el dicho adverso se me constituyó por pagador de ellos: porque Vmd. sabrà, que yo empreste al dicho Juan los dichos cien ducados por el mes de Marzo proximo pasado de este presente año, y el dicho adverso se me constituyó por pagador de ellos à principio del mes de Mayo otro, niego el pacto, y concierto, que alega; y si algun concierto huvo, seria sobre otros cien ducados, que el dicho Juan me debia de una heredad, que le vendi. Lo otro, niego que yo deba al dicho adverso los docientos ducados, que pone por reconvention: porque caso que me los emprestasse, se los tengo pagados, y recibida carta de pago de el, como consta de esta escritura

pública, de que hago presentacion, con el juramento, y solemnidad necesaria, &c. Por lo qual, y lo que mas en favor mio haga, à Vmd. pido, segun, y como pedido tengo, y en lo necesario el oficio de Vmd. &c. y pido justicia, y costas, y negando lo prejudicial, *novatione cessante*, concluyo, &c.

36. Circa supradictum libellum est advertendum, quod illa clausula: *No son dichas por parte, ni contra parte; en tiempo, ni en forma*, &c. hodie potest esse magni momenti attenta dispositione leg. 10. tit. 17. lib. 4. Recopil. qua statuitur causas terminandas esse, sola veritate attenda, nec processus esse annullandos, quamvis substantialia ordinis judiciarii fuerint omissa, nisi à parte adversa fuerit opposita exceptio ordinis judiciarii non servati, & petium fuerit, quod ordo judiciarius servetur: nam si exceptiones non fuerint opposita tempore debito, & in eis opponendis non fuerit servatus ordo judiciarii à legibus hujus Regni requisitus, videtur quod veniant annullandæ, cum per prædictam clausulam, implicite opposita exceptio ordinis non servati censetur. (l) Ego vero exilimo, per prædictas clausulas non esse annullandos processus, ex eo quod substantialia ordinis judiciarii in eis fuerint omissa, nam non sufficit à parte prædictam exceptionem opponi, & peti implicite; sed necesse est, quod explicitè, & expresse pars petat nominatim, in quibus substantialia judicii debeant observari, ut constat ex verbis dict. leg. 10. ibi: *Declarandolas*, &c.

37. Postquam iste libellus replicationis actoris fuerit oblatu Judici, copia ejus exhibenda est reo: 38. qui habet alios sex dies à die notificationis, ad respondendum huic libello replicationis, & ad duplicandum super exceptionibus ab actore in illo libello allegatis, & ad producenda sua instrumenta super sua duplicatione: 39. & transactis illis sex diebus, reus deinceps non poterit producere sua instrumenta, nisi cum juramento assererit, de novo in suam notitiam pervenisse, quo casu reus usque ad sententiam diffinitivam poterit sua instrumenta producere: hanc *praxim* præscribit dict. lex 2. tit. 5. lib. 4. Recop. 40. Et est advertendum, quod eodem die, quo instrumenta fuerint producta, tam ab actore, quam à reo, temporibus sibi permisis, copia simplex sine die, mense, & anno unicuique

L

que

(k) Ut probatur in princ. Insit. de *Replic.* & in leg. 1. & in leg. antep. ff. de *Except.* & notant Joan. Andr. & omnes in cap. 1. de *Except.* in lib. 6.

(l) Ita in simili resolvit Didac. Perez in leg. fin. tit. 4. lib. 3. Ordin. in gloss. penult. loquens de clausula: *Peto justitiam*.

que parti erit danda, nisi aliqua ex partibus cum juramento asserat, se velle instrumenta partis aduersæ de falso redarguere: nam tunc originaliter erunt sibi ostendenda: (m) & libellus duplicationis rei concipiendus erit forma sequenti.

LIBELLUS DUPLICATIONIS
rei ad replicationem actoris.

Ilustre Señor.

41. Geronymo, vecino de la Ciudad de Zamora, en la causa con el dicho Pedro, en respuesta de una réplica de razones por el dicho aduerso presentada, en que dice, que sin embargo de mis excepciones, soy obligado a le pagar los dichos cien ducados, que menos bien me pide, a cuyo tenor me refiriendo, digo: Que todavia de justicia Vmd. me debe dar por libre de lo que el dicho aduerso me pide, y en esta causa ha cer segun, y como por mi es pedido: y a las razones de su réplica se hará face por lo siguiente. Lo primero, que en lo que dice, que yo me constituí por pagador del dicho Juan al principio del dicho mes de Mayo, no pudo ser, porque aquel tiempo, y muchos dias antes, y después yo no estuy en esta Ciudad, y así no me le pude obligar. Lo otro, porque a aquel dicho tiempo ya el dicho aduerso havia averiguado, y fenecido sus cuentas con el dicho Juan de todos los dares, y tomarres, que entre ellos havia havido hasta aquel dicho tiempo: y de cierto alcance, que el dicho aduerso le hizo, huvo pacto, y concierto de no se los pedir jamás, en el qual concierto se incluyeron los dichos cien ducados, que agora me pide. Lo otro niego, que me haya pagado los dichos cientos ducados, que le empreste, ni que yo le haya dado carta de pago: y la escritura que de ello presento no es autentica, ni verdadera, y así la redarguyo de falso civilmente: y juro a Dios, y a esta X que esta redargucion no hago de malicia. Por que pido a Vmd. segun pedido tengo, y en lo necesario el oficio de Vmd. imploro, pido

cumplimiento de justicia, y costas, y negando lo prejudicial, novatione cessante, concluyo en el articulo, que conclusion requiere, &c.

Diximus, tam in libello replicationis actoris, quam in libello duplicationis rei, novatione cessante, negando lo prejudicial, &c. quia clausula ista erit apponenda in quolibet horum libellorum, cum sit valde utilis, & magni effectus: nam si aliquod prejudicial fuerit appositum in libello aduersarii, quod in specie non fuerit negatum: vel si ab ipsomet producente aliquid per incuriam, vel errorem in suo libello dictum fuerit, quod damnatum eidem inferret, per prædictam clausulam videtur illud revocare, & recedere a sua confessione per errorem facta. (n)

Diximus etiam in utroque libello replicationis, & duplicationis, concluyo en el articulo, &c. 43. nam licet de iure Communi datur triplicatio, & quadruplicatio: (o) 44. tamen de iure hujus Regni solummodo datur replicatio, & quadruplicatio, & ita neutra pars porrigere potest ultra duos libellos, actor nempe, libellum petitionis principalis, & libellum replicationis, reus vero libellum responforium ad petitionem actoris, & libellum duplicationis, & deinceps nullus alius libellus, nec petitio erit admittenda, 45. sed statim causa habetur pro conclusa ad probationes recipiendas, sine aliquo actu conclusionis, etiam si per partes non concludatur: (p) ac ideo Juxta statim proferet sententiam interlocutoriam, per quam partes ad probationem recipit, & interrogatoriis, & articulis postmodum a partibus productis, si in vim positionum ponantur ad invicem per partes, tunc Juxta eis præcipere debet, quod juramentum calumnie præstetur, & positionibus respondeatur: (q) tamen quia positiones ponuntur, postquam Juxta recipit partes ad probationem, de qua re proferet sententiam interlocutoriam, & in termino probatorio positiones ponuntur, ideo prius videndum erit de 8. Tempore.

EX

(m) Secundum Specul. Tit. de Instrum. editione, §. Videndum, n. 13. & Bart. leg. 1. §. 1. n. 6. ff. de Edend. Idem firmat gloss. in §. Item verborum, verb. Toto die, Infit. de Inutil. stipul. & Salic. n. 4. & Bald. num. 2. in leg. fin. Cod. de Fid. Instrum. Et ita disponit leg. 3. tit. 5. lib. 4. Recopil.

(n) Ut in leg. Error. Cod. de Jur. & fact. ignor. & in leg. Non fatetur, de Confes. ff. & in cap. fin. Extra de Confes.

(o) Juxta text. in leg. 1. ff. de Except. & in princ. Infit. de Replis.

(p) Juxta text. in leg. 2. tit. 5. lib. 4. Recop. & in leg. 9. tit. 6. lib. 4. Recop. & in leg. 4. in fin. tit. 16. lib. 2. Recop. In Lusitania vero quot libelli ab utraque parte produci possint: disponit Ordinatio Lusit. leg. 3. tit. 15. §. 12.

(q) Ut disponit leg. 1. tit. 6. lib. 4. Recop.

EX OCTAVO TEMPORE.

S U M M A R I A.

- 1 Juxta intra sex dies interlocutoriam sententiam proferre tenetur, per quam recipiat partes ad probationem.
- 2 Juxta a parte requisitus, ut intra sex dies sententiam interlocutoriam proferat, si facere neglexerit, poenam quinquaginta mille dipondiorum sustinebit.
- 3 Probatio est alicujus rei per argumenta ostensa.
- 4 Probationum species sunt sex, ad quas cetera rediguntur.
- 5 Plena, & legitima probatio est illa, que fit, aut per instrumentum, aut per duos testes.
- 6 Efficacior est probatio testium, quam instrumentorum.
- 7 Instrumentum per duos testes reprobari potest.
- 8 In litibus exercendis parem obtinent auctoritatem testes, & instrumenta.
- 9 Ad reprobationem instrumenti duo testes non sufficiunt.
- 10 Plures sunt casus, in quibus duo testes non sufficiunt.
- 11 Vox unius, vox nullius est.
- 12 In aliquibus casibus dictum unius testis fidem facit.
- 13 Juxta multitudinem testium refranare potest.
- 14 Regio Jure numerus testium taxatus est usque ad triginta, & in Lusitania usque ad viginti.
- 15 Hodierno stylo duodecim tantum testes in quolibet articulo recipiuntur.
- 16 Testes per judicem compelli possunt, ut ad testificandum veniant.
- 17 Testis, qui se ingerit, suspectus censendus est.
- 18 Testi precibus adducto magna fides adhibetur.
- 19 Testis non precibus, sed precio corrumpitur.
- 20 Potest pars testem instruere de his, que dicturus est.
- 21 Centum requisita debet Juxta in testibus considerare, ut eis fidem adhibeat.
- 22 In causis pecuniariis unica tantum dilatio olim ad probandum dabatur.
- 23 Tres dilaciones, & non plures potest concedere Juxta.
- 24 Quartam dilacionem, juris solemnitate servata, potest Juxta concedere.
- 25 Si pars renuntiet productioni testium, amplius non auditur.

- 26 Si pars ignoret alios habere testes, etiam si productioni testium renuntiet, audiri poterit.
- 27 Regio Jure, si pars renuntiauerit testium productioni, auditur alios producendo.
- 28 Post didiscita testificata non recipiuntur alii testes.
- 29 Regio Jure omnes tres dilaciones sub una conceduntur, & non successive.
- 30 Arbitrio Judicis taxari debet dilatio.
- 31 Jure communi danda sunt in criminibus dua dilaciones accusatori, & reo tres.
- 32 Termini probatorii varii judicantur.
- 33 Termini probatorii sunt arbitrarii, ac propterea restringi poterunt, seu prorogari.
- 34 Jure Regio Judicis non possunt prolongare terminos probatorios ultra octuaginta dies, quando fieri debet probatio aqueunde los puertos.
- 35 Quando probatio fieri debet allende los puertos, terminus probatorius tantum potest usque ad centum, & viginti dies prorogari.
- 36 Ex causa bene potest Juxta terminum probatorium coarctare.
- 37 Quando probatio fieri debet ultra mare, aut extra Regnum, possunt petere partes terminum ultramarinum.
- 38 Sex menses assignantur in termino ultramarino, & que requirantur, ut concedi debeat sermone Hispano traditur.
- 39 Si probatio fieri debeat apud Indos, non terminus ultramarinus, sed dilatio ordinaria unius anni peti debet.
- 40 Si terminus probatorius in prima instantia petitus non fuerit, in causa appellationis exigi poterit.
- 41 Libellus petitionis termini ultramarini sermone Hispano conceptus.
- 42 Responso Judicis ad petitionem termini ultramarini.
- 43 Pars producit testes ad testificandum, super petitione termini ultramarini.
- 44 Sententia Judicis interlocutoria, que præcipitur parti petenti terminum ultramarinum, ut pecunias deponat ad persolvendas sportulas, & poenam.
- 45 Probatio facta, nulla dilacione a Juxta assignata, valida est, & tenet.
- 46 Elapso termino a Juxta assignato, non possunt amplius testes recipi.
- 47 Testes ante elapsam terminum producti, & jurati possunt, etiam eo elapso, examinari.
- 48 Si dilatio assignetur a Juxta, testes intra dilacionem debent jurare, & examinari, alias non admittuntur.
- 49 Post testium publicationem non potest testis examinari.
- 50 Impertinentes, & superfluas probationes